

משימה 1 השלימו את הקטע הבא על פי המבוא

חובת תפילה בכל יום ע"פ הרמב"ם היא מצוות

ולומד זאת מן הפסוק _____

הרמב"ן חולק וסובר שמצוות תפילה היא _____

ע"פ הרמב"ם מצוות תפילה היא מהתורה ולתפילה יש

שלושה חלקים: א) _____ מגיד _____

ב) שואל _____

ג) נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו .

לתפילה אין מן התורה : 1. _____

2. _____ 3. _____

כאשר גלו ישראל מארצוונשתכחה לשון הקודש התקין

1. נוסח קבוע של תפילה _____

2. מניין תפילות 3. זמני תפילות את תפילת העמידה

1. הנוסח הקבוע של התפילה היא תפילת שמונה עשרה

שלוש ראשונות הם: _____ ושלוש

אחרונות הם: _____

והברכות האמצעיות הם הם כוללות את כל הדברים

שאדם וציבור מבקשים כגון: רפואה, דעת, תשובה ועוד.

עזרא ובית דינו תקנו את התפילה (תפילת שמונה עשרה)

כמו כן תיקן עזרא הסופר את מניין התפילות וזמניהן

תפילת שחרית כנגד:

תפילת מנחה כנגד

תפילת מוסף כנגד

תפילת ערבית כנגד

משנתינו עוסקת בנושא:

שלושת הפרקים הראשונים של מסכת ברכות עוסקים בדיני קריאת שמע, פרק רביעי וחמישי מבארים את דיני התפילה.

המונח "תפילה" כוונתו תפילת העמידה = תפילת שמונה עשרה, אולם בימיו של רבן גמליאל נתקנה ברכה נוספת כנגד המינים "למינים ולמשינים" שלמעשה היא קללה למינים ולמשינים שבתקופה זו היו פוגעים בעם י ש ר א ל .

על פי הרמב"ם **התפילה היא מצוות עשה מן התורה** שכתוב בתורה: "ועבדתם את ה' אלהיכם" ודרשו חכמים "איזוהי עבודה שבלב זו תפילה".

הרמב"ן חולק וסובר שאין מצוות תפילה אלא מדרבנן .

על פי שיטת הרמב"ם מצוות התפילה מן התורה היא להתפלל בכל יום .

וכן לתפילה יש סדר כללי קבוע: בתחילה פותח ומגיד שבחו של הקב"ה ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחינה ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו .

אולם לתפילה אין נוסח קבוע מן התורה ולא זמן קבוע ולא מספר קבוע של תפילות ביום, וכך נהגו בענין התפילה עד חורבן בית ראשון "אם היה רגיל מרבה בתחינה ובקשה ואם היה ערל שפתים מדבר כפי יכלתו ובכל עת שירצה וכן מנין התפילות כל אחד כפי יכולתו, יש מתפלל פעם אחת ביום ויש מתפללין פעמים הרבה" (רמב"ם הלכות תפילה פרק א' הלכה א-ג)

לאחר שעם ישראל גלה לבבל ונשתכחה לשון הקודש ולא ידעו את לשון הקודש אלא בשיבוש והתקשו להתפלל בלשון הקודש ,

התקין עזרא הסופר ובית דינו **נוסח קבוע של תפילה** הכולל שמונה עשרה ברכות לפי סדר קבוע שלוש ברכות ראשונות שבח לה' ושלוש אחרונות הודיה, ושתיים עשרה ברכות אמצעיות הכוללות את עיקרי הצרכים של היחיד ושל הציבור .

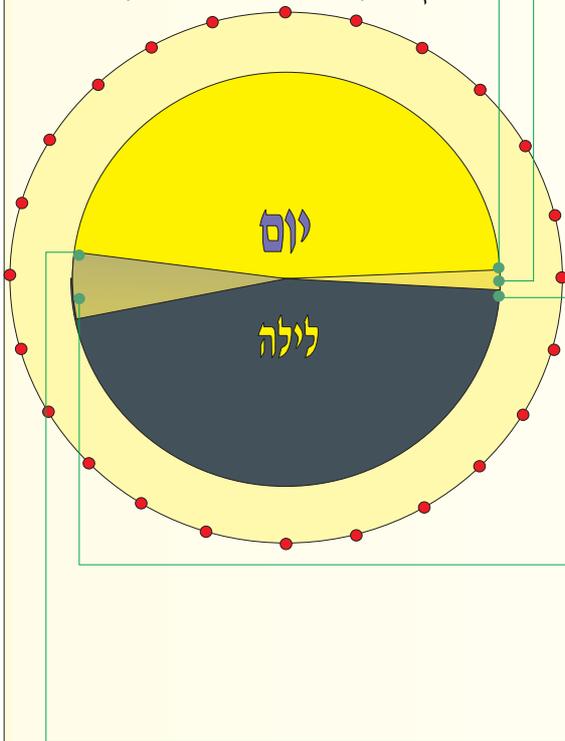
וכן התקין שיהא **מניין תפילות כמניין קרבנות הציבור** שהיו מביאים בבית המקדש, בבוקר תפילת שחרית כנגד קרבן תמיד של שחר, אחר הצהרים תפילת מנחה כנגד קרבן תמיד של בין הערביים ובימים שמקריבים בהם קרבן מוסף (כמו שבתות, ראשי חודשים ומועדים) וכן תיקן ותפילת ערבית כנגד הקטרת איברי התמיד של בין הערביים שהיו מקטירים אותו על המזבח כל הלילה .

משנתנו עוסקת בזמנים שקבעו חכמים לתפילות העמידה (שמונה עשרה) בשחרית, מנחה, ערבית

היממה וחלקיה

השעות הנזכרות במשנה הם אינן שעות של 60 דקות, אלא שעות זמניות. שעה זמנית היא 1/12 של היום או הלילה.

כדי לחשב שעה זמנית צריך להכיר את חלקי היום והלילה. מתי בדיוק מתחיל היום ומתי הוא מסתיים, עקבו אחר חלקי היום מכון החפזיהעזרו בתמונות ובמידע

שקיעת החמה: הוא הזמן בו שוקעת השמש וכאשר גלגל החמה כבר מכוסה כולו ואינו נראה עוד באופק ועדיין לא רואים כוכבים, (זמן זה בספק האם נחשב סוף היום או רק עם צאת הכוכבים).

בין השמשות: הזמן שבין היום והלילה, בין שקיעת החמה לצאת הכוכבים. בין השמשות הוא זמן שלא ברור אם הוא שייך ליום הקודם או ללילה שאחריו.

צאת הכוכבים: הזמן בו רואים שלושה כוכבים בינוניים. זמן צאת הכוכבים נחשב כחילת הליילה

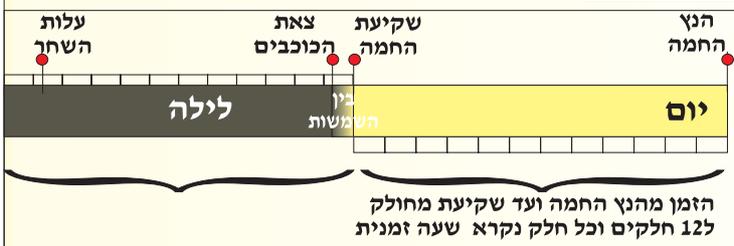

עלות השחר: האור הראשון המאיר לפני זריחת השמש. עליית השחר נחשבת בהלכות רבות כסופו של הלילה. מקובל שהשחר עולה בערך כשעה ורבע לפני הנץ החמה

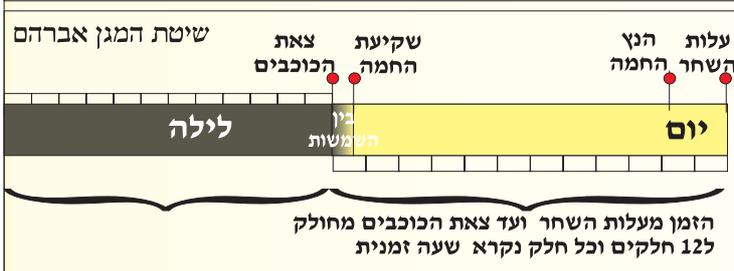

הנץ החמה: הרגע בו רואים את קצה גלגל השמש מעל לאופק

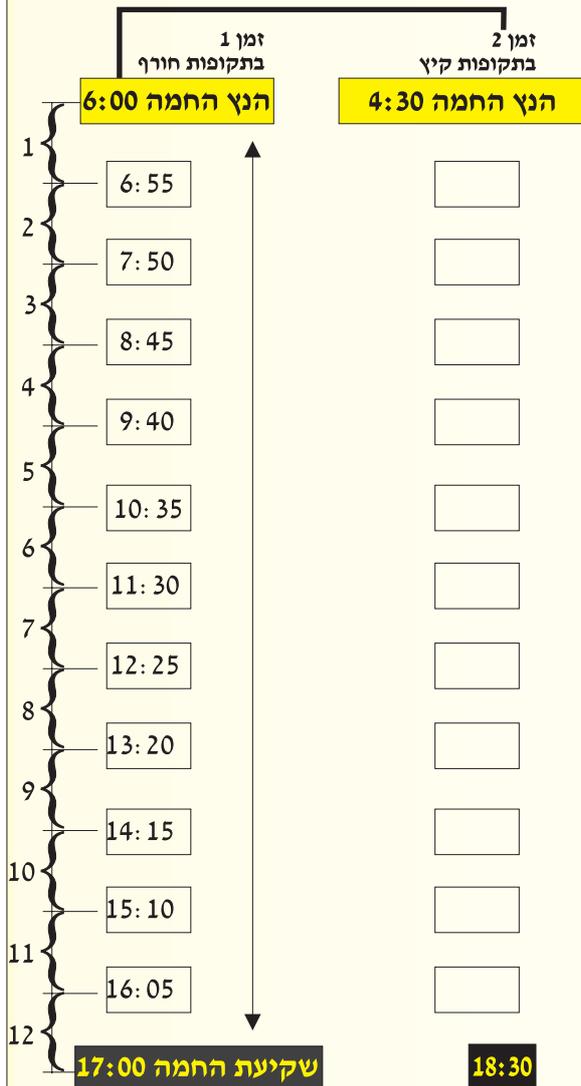
שיטת הגאון מוילנא

הואיל ואין הימים שוים באורכם הם קצרים בחורף וארוכים בקיץ, אורך השעה הזמנית משתנה מיום ליום **כיצד מחשבים שעה זמנית?** כדי לחשב שעה זמנית צריך להכיר את חלקי היום והלילה, לכך נעזרנו בגלגל שלמעלה.

מתי בדיוק מתחיל היום ומתי הוא מסתיים? בסוגיא זו יש מחלוקת לגבי משך היום. לפי שיטת הגאון מוילנא היום מתחיל: **מהנץ החמה עד שקיעת החמה** ולפי המגן אברהם היום מתחיל: **מעלות השחר ועד צאת הכוכבים**. 12 חלקים, כל חלק נקרא שעה זמנית.

כיצד מחשבים שעה זמנית?

נחשב על פי שיטתו של הגאון מולינא - מעלות השחר ועד צאת כוכבים .

את הזמן מהנץ החמה עד שקיעה נחלק 12 חלקים , כל חלק נקרא שעה זמנית. שעה זמנית נקראת כך מכיוון שהיא משתנה לפי אורך היום .
בתקופת תשרי או ניסן היום והלילה שווים.
בתקופת טבת היום קצר והלילה ארוך.
בתקופת תמוז היום ארוך והלילה קצר .

חישוב זמן 1 תקופת חורף

משך זמן 1

מהנץ החמה ועד שקיעת החמה הוא :
 11 שעות (של 60 דקות)
 ומאחר ש"יום" הגדרתו היא
 12 שעות זמניות

מכאן שעה זמנית = $\frac{11}{12}$ שעות

$$60 \cdot 11 = 660 \text{ דקות}$$

$$55 \text{ דקות} = \frac{660}{12}$$

מכאן יוצא שכל שעה זמנית שווה ל 55 דקות .
 כעת נתחיל להוסיף 55 דקות החל מהשעה 6:00 בבוקר

משימה 2

חישוב זמן 2 תקופת קיץ

1. חשב את השעה הזמנית כאשר הנץ החמה הוא :
 בשעה - 4:30 לפנות בוקר
 ושקיעת החמה בשעה 18:30 בערב

2. השלם את הטבלה שלעיל כפי שמופיע בזמן 1.

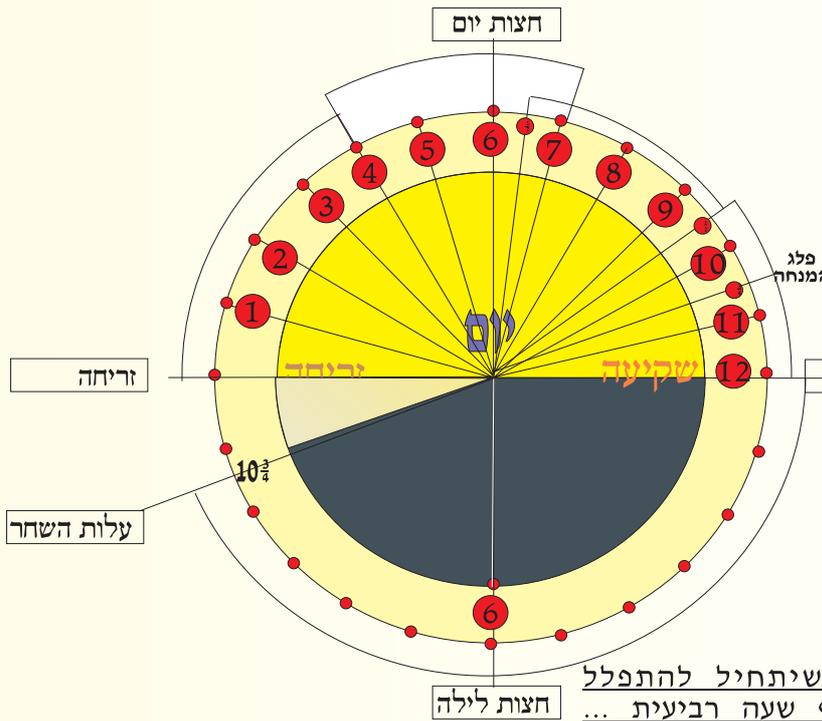
מבנה המשנה

משנתנו עוסקת בקביעת הזמנים לסוף תפילת העמידה, ואינה מזכירה תחילת זמן התפילה, מאוחר יותר נעייין ברמב"ם ונציין את זמני תחילת התפילות.
 1. כעת קראו את המשנה וסמנו בטבלה את סוף זמנה של כל תפילה.

תפילת מוסף	תפילת הערב	תפילת המנחה	תפילת השחר	תחילת זמנה
?	?	?	?	
חכמים ר' יהודה	חכמים ר' יהודה	חכמים ר' יהודה	חכמים ר' יהודה	
עד שבע שעות	כל היום	אין לה קבע	עד עד	סוף זמנה
		עד עד	עד עד	

זמני תפילות - משימה 3

- עיינו ברמב"ם בהמשך וציינו בטבלה את זמני תחילת התפילות.
 2. בתרשים מופיעים מעגלים המציינים את זמני התפילות צבעו כל מעגל המופיע בתרשים זמני תחילה וסוף של כל תפילה:
 א: שחרית - בצהוב
 ב: מוסף - בירוק
 ג: מנחה גדולה - חום
 ד: מנחה קטנה - כתום
 ה: ערבית - שחור

רמב"ם הלכות תפילה פרק ג'

א: תפלת השחר מצותה שיתחיל להתפלל עם הנץ החמה וזמנה עד סוף שעה רביעית ...
ב: כבר אמרנו שתפלת המנחה כנגד תמיד של בין הערבים תקנו זמנה ולפי שהיה התמיד קרב בכל יום בתשע שעות ומחצה תקנו זמנה מתשע שעות ומחצה והיא הנקראת מנחה קטנה ... אמרו שהמתפלל מאחר שש שעות ומחצה יצא ומשהגיע זמן זה הגיע זמן חיובה וזו היא הנקראת מנחה גדולה:
ד: הא למדת שזמן מנחה גדולה משש שעות ומחצה עד תשע שעות ומחצה וזמן מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה עד שישאר מן היום שעה ורביע ויש לו להתפלל אותה עד שתשקע החמה:
ה: תפלת המוספין זמנה אחר תפלת השחר עד שבע שעות ב י ו ם
ו: תפלת הערב אף ע"פ שאינה חובה המתפלל אותה זמנה מתחילת הלילה עד שיעלה עמוד השחר

הבנת הלשון	מינוח תלמודי	
<p>סוגיא 1</p> <p>- ורמינהו = עיין במונחים - כי תניא ההיא = כששנו ברייתא זו - ותיקין = מהדרים במצוות - וכולי עלמא = ו"כל העולם" - ותו לא = ולא יותר - והאמר = הרי אמר - בריה = בנו - כולי יומא = כל היום - מצלי = מתפלל - ואזיל = והולך - יהבי לי = נותנים לו</p>	<p>מונחים המבטאים תשובה, סיוע</p> <p>ת א ש מ ע : בא ו ש מ ע . ת"ש היא מילת פתיחה המציינת בדרך כלל רצף של מובאות ממקורות שונים בהמשך לסוגיא.</p> <p>אם הסוגיא מתחילה בקושיא הרי שכל המובאות בא ש מ ע ממשיכות את הקושיא כאן אצלנו שהתחלנו בפתרון בעיות הרי התש"מ ממשיכה בכיוון זה לפתרון הבעיה.</p> <p>ש מ ע מ י נ ה - ש " מ : ש מ ע , ה ס ק מ ס ק נ א . כאשר ש"מ באה בתחילת המשפט הכוונה - פתיחה למסקנא מתוך ההלכה. ש"מ בסוף משפט המשמעות היא סיכום כי ההנחה וההסבר נכונים ומתקבלים</p>	<p>מונחים המבטאים שאלות</p> <p>ורמינהו - הטל והשלך אותן , פתיחה לעימות בין שני מקורות בעלי מעמד זהה זה על זה .</p> <p>איבעיה להו - נשאלה להם , פתיחה לשאלה הלכתית שאפשר לפתרה במידה שקולה בשני פתרונות.</p> <p>מתיבי - משיבים . פתיחה לקושיא ממקור בעל חשיבות וסמכות שלא ניתן לחלוק עליו</p>

קריאה ראשונה :

קרא את הסוגיא הראשונה החל מ "ורמינהו" עד "לא יהבי ליה",

1. עיין במילון לגבי מילים בארמית שאינך מבין
2. בזמן הקריאה אם נפגשת עם מונחים לימודיים צבע אותם בסוגיא באדום או ירוק

קריאה שניה :

קרא את הסוגיא בהמשך על פי החלוקה של אדום וירוק המסמנים קושיא ותירוץ (היעזר גם בפירושי המילים בארמית)
 שים לב למבנה - התרשים של הסוגיא בצד שמאל

משימה 4

לאחר מכן גש לדרך הגמרא וצבע את הסוגיא ב"מרקר" לפי מה שלמדת .

קריאה שלישית

קרא את הסוגיא על פי החלוקה שצבעת, נסה להבין את הגמרא, היעזר בפירוש המצורף.

1 "ורמינהו" – "ביום" = סתירה

הגמרא דנה בדין הראשון במשנה שזמן תפילת השחר הוא עד חצות או עד ארבע שעות לדעת ר"י. הגמרא מקשה על המשנה ממקור אחר בעל אותו מעמד כמו המשנה מן הברייתא, ששם כתוב שזמן קריאת שמע יש לקוראה סמוך להנץ החמה כדי שיסמוך את קריאת שמע (ברכת גאל ישראל) לתפילת שמונה עשרה ויוצא שמתפלל שמונה עשרה מיד לאחר הנץ החמה ומכאן מוכח שזמן תפילת שחרית הוא מיד עם אחר הנץ החמה בניגוד למשנתנו הסוברת שזמנה עד ארבע שעות או חצות היום.

גמרא
למינהו מצותה עם הנץ החמה כדי שלא יסמוך נאולה
ונמצא מתפלל ביום

2 "כי תניא ההיא" – תירוץ ע"י אוקימתא

כששנו ברייתא זו לא למדוהו אלא לותיקין (המהדרין במצוות) והם זריזים ומקדימים למצוות ומתחילים מיד בתחילת הזמן עם הנץ החמה. אולם משנתנו מלמדת את עיקר הדין שזמן תפילה הוא עד ארבע שעות לר"י או לחכמים עד חצות.

כי תניא ההיא לותיקין דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרים אותה עם הנץ החמה

תירוץ זה נעשה ע"י "אוקימתא" - העמדה. אוקימתא היא אחת הדרכים לתרץ סתירה בין שני מקורות שווה ערך (ורמינהו) ע"י העמדה של שני המקורות שיש ביניהם לכאורה ניגוד בשני מקרים שונים או שתי שיטות שונות.

3 "וכולי עלמא עד הצות" – קושיא

לאור התשובה ששאר בני אדם שאינם ותיקין מתפללים עד חצות, שואלת הגמרא והרי אמר רב מרי בן של רב הונא בן של רבי ירמיה, אמר ר' יוחנן: "מי שטעה ולא התפלל ערבית יכול להתפלל שחרית שתיים", תפילה ראשונה עבור שחרית ותפילה שניה להשלמה לערבית וכן אם לא התפלל שחרית מתפלל במנחה שתיים, אחת למנחה והשניה להשלמת שחרית ויוצא איפוא שאפשר להתפלל שחרית גם לאחר חצות היום בזמן מנחה !!

וב"ע עד הצות ותו לא והאמר רב מרי בריה דרב הונא בריה דרבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן מעה ולא התפלל ערבית מתפלל בשחרית שתיים שחרית מתפלל במנחה שתיים

4 "כולי יומא מצלי" – תירוץ

אכן כל היום רשאי אדם להתפלל אם לא התפלל שחרית" כולי יומא מצלי ואזיל " אבל יש הבדל בין תפילה קודם חצות ותפילה לאחר חצות. אם התפלל עד חצות נותנים שכר תפילה בזמנה "עד חצות יהבי ליה שכר תפילה בזמנה" ואם התפלל לאחר חצות נותנים לו שכר תפילה שזה שכר פחות מהמתפלל בזמנה "מכאן ואילך שכר תפילה יהבי ליה" אבל שכר תפילה בזמנה ששכרה גדול יותר אין נותנים לו..

כולי יומא מצלי ואזיל עד הצות יהבי ליה שכר תפילה בזמנה מכאן ואילך שכר תפילה יהבי ליה שכר תפילה בזמנה לא יהבי ליה

משימה 4

1. "מצוותה עם הנץ החמה" - מצוותה של מי עם הנץ החמה?
  2. "כדי שיסמוך גאולה לתפילה", פירושו ?
  2. מי הם ה"ותיקין" ומה היה מנהגם?
  3. א: זמן תפילת שחרית במשנה מדבר על ?
  - ב: זמן תפילת שחרית בבריתא מדבר על ?
- (אדם רגיל, ותיקין)

משימה 5

תפילת שחרית

מצווה להתחילה

ציינו יש או אין בתוך הטבלה

וגם שכר תפילה בזמנה	שכר תפילה	עד חצות	ולסיימה
		לאחר חצות	חכמים
		עד ד' שעות	ר' יהודה
		לאחר ד' שעות	

מי שמתו פרק שלישי ברכות כו

ספר תורה עושה לו מחילה. ודוקא ספר תורה וגם בחומשים יש להחמיר כמו בהספר תורה אבל בשאר ספרים דיין בכסוי בעלמא: הדרן עלך מי שמתו

אקמטרא. ארנו של ספרים ובמגילה (ד' כו:) קמטרי דספרי וכן סרגס וינתן ובגמיו ברומים (יחזקאל כו) אלמין דהירין מחזין בקמטריין וכן לאשר על המלחמה (מלכים ב') לדעל קמטרא: ככלי בתוך כלי דמי. דהא גלמא לאו כליין הוא: ממחילה עשרה. ואם לאו לא ימש: תורה אור

ול"ה אמאי לא קבני גבי הפלת המנחה כל היום כמו גבי הפלת המוספין וי"ל דזמן מוספין הוא כל היום אפילו משחרית שהרי קרבנות יכול להקריב מיד אחר התמיד א"כ גם תפלת מוספין יכול להתפלל מיד מן הבקר מה שאין כן במנחה (ב) אלא משש שעות וממנה והכי נמי בפ"ק דע"ג (ד' ד:) לא ליזיל איניש ללואה דמוספין בהלל שעי קמיתיה בריש שהא צימוד כו' אלאמא בשאר ימות השנה יכול להתפלל ולהבי מקדים תפלת המנחה לתפלת המוספין משום שהיא תורה בכל יום אע"פ שהפלת מוספין קודמת: ולא התפלל ערבית מתפלל בשחרית שמים. וח"ה

והאמר רב לקמן (ד' כז:) תפלת ערבית רשות וק"ל כותיה באיסורי ועוד קשה דאמר לקמן (ד' כז:) טעה ולא התפלל יעלה ויצא בזילה אין מחזירים אותו משום דלין מקדשין את החדש בזילה ולמה ליה האי טעמא חשוק ליה דתפלת ערבית רשות וי"ל הא דאמרינן דתפלת ערבית רשות היינו לגבי מזה אחרת היא עוברת דלו אמרינן תדחה תפלת ערבית מפניה אבל לחכם אין לו לבטלה אמייהו אם איחר עד המנחה נראה דעבר זמנו בטל קרבנו כיון ששהה כל כך ולאחר ז' תפלות לא מנינו שהיקטו חכמים לחזור ולהתפלל אם שכה ואפילו תפלה אחת אם בטל במזיד לא יוכל לתקן ובסמוך קרי ליה מעוות לא יוכל לתקן:

איבעיא ליה לר' טעה ולא התפלל תפלת מנחה כו'. לא צ"י אם טעה ולא התפלל תפלת מוסף דהא ודאי אינו מתפלל בערבית דהיינו יקרא את הקרבנות וכבר עבר זמן מוסף וגם לא תיקט שבע ברכות. גל מוסף אלא משום ושלמה פרים שפטיט וציה ודאי עבר זמנו בטל קרבנו אבל שאר תפלות דרחמי ניהו ולואי שיפלה אדם כל היום כולו ואין כאן עבר זמנו בהפלה אחרת: טעה

אקמטרא *ככלי בתוך כלי דמי. אמר רבי יהושע בן לוי ס"ת צריך לעשות לו מחיצה עשרה מר וזמרא איקלע לבי רב אשי חזייה לדוכתיה דמר בר רב אשי דמנח ביה ספר תורה ועביד ליה מחיצה עשרה אמר ליה כמאן כרבי יהושע בן לוי יאיבר דאמר רבי יהושע בן לוי דלית ליה ביתא אדרינא מר הא אית ליה ביתא אדרינא אמר ליה *לאו אדעתאי: כמה ירחיק מהן ומן הצואה ארבע אמות: אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא ילא שנו אלא לאחוריו אבל לפניו מרחיק מלא עיניו וכן לתפלה אינו והא אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא עומד אדם כנגד בית הכסא ומתפלל הבא במאי עסקינן בבית הכסא שאין בו צואה אינו והאמר *רב יוסף בר חנינא יבית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה ובית המרחץ שאמרו אע"פ שאין בו אדם אלא הכא במאי עסקינן בחדתי *והא מיבעי ליה לרבינא דהומוניו לבית הכסא מהו יש זימון או אין זימון כי קא מיבעי ליה לרבינא למיקם עליה לצלווי בגויה אבל כנגדו לא אמר רבא י'הני בתי כסאי דפרסאי אע"ג דאית בהו צואה כסתומין דכו: **מתני'** *זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע והמשמשת שראתה נדה [ו] צריכין מבילה ורבי יהודה (') פומר: **גמ'** איבעיא ליה בעל קרי שראה זיבה לר' יהודה מהו כי פמר רבי יהודה התם בזב שראה קרי דמעיקרא לאו בר מבילה הוא אבל בעל קרי שראה זיבה דמעיקרא בר מבילה הוא מחייב או דילמא לא שנא תא שמע המשמשת וראתה נדה צריכה מבילה ורבי יהודה פומר והא משמשת וראתה נדה כבעל קרי שראה זיבה דמיא וקא פמר רבי יהודה ש"מ תני רבי חייה בהדיא בעל קרי שראה זיבה צריך מבילה ורבי יהודה פומר:

הדרן עלך מי שמתו תפלת השחר עד חצות ר' יהודה אומר "עד ד' שעות תפלת *המנחה עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה תפלת הערב אין לה קבע *וישל מוספים כל היום (ר') יהודה אומר עד ז' שעות): **גמ'** ורמינהו מצותה עם הנץ החמה כרי שייסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום כי תניא ההיא לותיקין *דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרים אותה עם הנץ החמה וכ"ע עד חצות ותו לא והאמר רב מרי בריה דרב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן *מעה ולא התפלל ערבית שתיים שחרית מתפלל במנחה שתיים כולי יומא מצלי ואויל עד חצות יתבי ליה שכר תפלה בזמנה מכאן ואילך ישכר תפלה יתבי ליה שכר תפלה בזמנה לא יתבי ליה איבעיא ליה מעה ולא התפלל מנחה מהו שיתפלל ערבית ב' את"ל מעה ולא התפלל ערבית שחרית ב' משום דהו יומא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אבל הכא תפלה במקום קרבן היא וכיון דעבר יומא במל קרבנו או דילמא כיון דצלותא רחמי היא כל אחר דבעי מצלי ואויל ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה א"ד יצחק א"ד יוחנן *מעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית ב' ואין בזה משום דעבר יומא במל קרבנו מתיבי *מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות *מעות לא יוכל לתקן זה שבמל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם א"ד יצחק א"ד יוחנן הבא במאי עסקינן *שבמל במזיד אמר רב אשי דיקא נמי דקתני במל ולא קתני מעה ש"מ: חנו

הונא בריה דר' ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן *מעה ולא התפלל ערבית שתיים שחרית מתפלל במנחה שתיים כולי יומא מצלי ואויל עד חצות יתבי ליה שכר תפלה בזמנה מכאן ואילך ישכר תפלה יתבי ליה שכר תפלה בזמנה לא יתבי ליה איבעיא ליה מעה ולא התפלל מנחה מהו שיתפלל ערבית ב' את"ל מעה ולא התפלל ערבית שחרית ב' משום דהו יומא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אבל הכא תפלה במקום קרבן היא וכיון דעבר יומא במל קרבנו או דילמא כיון דצלותא רחמי היא כל אחר דבעי מצלי ואויל ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה א"ד יצחק א"ד יוחנן *מעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית ב' ואין בזה משום דעבר יומא במל קרבנו מתיבי *מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות *מעות לא יוכל לתקן זה שבמל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם א"ד יצחק א"ד יוחנן הבא במאי עסקינן *שבמל במזיד אמר רב אשי דיקא נמי דקתני במל ולא קתני מעה ש"מ: חנו

אקמטרא. ארנו של ספרים ובמגילה (ד' כו:) קמטרי דספרי וכן סרגס וינתן ובגמיו ברומים (יחזקאל כו) אלמין דהירין מחזין בקמטריין וכן לאשר על המלחמה (מלכים ב') לדעל קמטרא: ככלי בתוך כלי דמי. דהא גלמא לאו כליין הוא: ממחילה עשרה. ואם לאו לא ימש: תורה אור